

Briselē, 24.7.2013
COM(2013) 542 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Ceļā uz konkurētspējīgāku un efektīvāku aizsardzības un drošības nozari

{SWD(2013) 279 final}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Ceļā uz konkurētspējīgāku un efektīvāku aizsardzības un drošības nozari

“Pasaulei vajadzīga Eiropa, kas spēj nosūtīt militārās misijas, lai palīdzētu stabilizēt situāciju krīzes zonās.... Mums ir jāstiprina kopējā ārpolitika un drošības politika un kopēja pieeja aizsardzības jautājumiem, jo kopīgi mums ir spēks un mērogs, lai pasaulē veidotu taisnīgāku, tiesiskāku un cilvēktiesībām atbilstošāku kārtību.”

Prezidents Ž. M. Barrozo, uzruna par situāciju Savienībā – 2012. gads.

“Padome atkārtoti pauž aicinājumu saglabāt un pilnveidot militārās spējas, lai uzturētu un uzlabotu KDAP. Saistībā ar plašāku visaptverošu pieeju minētās spējas veido pamatu ES spējai rīkoties, lai garantētu drošību (un) lai uzturētu un uzlabotu Eiropas militārās spējas un ES spēju neatkarīgi rīkoties, Eiropai ir vajadzīga spēcīga un ne tik sadrumstalota aizsardzības nozare”.

ES Ārlietu padome, 2012. gada 19. novembrī, secinājumi

1. EIROPAS KOMISIJAS IEGULDĪJUMS EIROPAS AIZSARDZĪBAS UN DROŠĪBAS JOMAS STIPRINĀŠANĀ

Šā paziņojuma pamatā ir 2011. gadā izveidotās Komisijas aizsardzības darba grupas darbs. Tā tika izveidota, lai stiprinātu aizsardzības nozari, mobilizējot visu attiecīgo ES politiku. Šā paziņojuma sagatavošanā darba grupa pilnībā piesaistīja arī Eiropas Ārējās darbības dienestu un Eiropas Aizsardzības aģentūru.

1.1. Ievads

Stratēģiskā un ģeopolitiskā vide strauji un nepārtraukti paplašinās. Politiskais līdzsvars pasaulē mainās, jo veidojas jauni smaguma centri un ASV pārvieto stratēģisko uzmanību Āzijas virzienā. Šajā situācijā Eiropai ir jāuzņemas plašāki pienākumi attiecībā uz tās drošību gan iekšienē, gan ārpus tās. Lai to realizētu, ES ir jāizveido uzticama KDAP. Šai attīstībai ir pilnībā jāsakrīt ar NATO virzienu un tās principiem.

Šobrīd ir ļoti daudz izaicinājumu drošības jomā; tie ir sarežģīti, saistīti un grūti paredzami. Reģionos var izcelties krīzes un kļūt par vardarbīgām, var attīstīties jaunas tehnoloģijas, izraisot jaunus draudus, savukārt izmaiņas vidē un dabas resursu trūkums var izraisīt politiskus un militārus konfliktus. Tajā pašā laikā daudz draudu un risku viegli izplatās pāri valstu robežām, izjaucot tradicionālo sadalījumu starp iekšējo un ārējo drošību

Šīs drošības problēmas var atrisināt vienīgi ar visaptverošu pieeju, kas apvieno dažādas politikas un instrumentus, kā arī īstermiņa un ilgtermiņa pasākumus. Šādas pieejas pamatā ir jābūt plašām civilajām un militārajām spējām. Arvien vairāk ir skaidrs, ka dalībvalstis to nevar atļauties katra atsevišķi.

Jo īpaši tas attiecas uz aizsardzību, kur jauns aprīkojums nereti ir tehnoloģiski sarežģīts un dārgs. Dalībvalstīm ir lielas grūtības atbilstoši aprīkot to bruņotos spēkus. Pēdējās operācijas Lībijā norādīja uz nozīmīgiem Eiropas trūkumiem tās galveno militāro spēju jomā.

Krīze valsts izdevumu sektorā izraisa aizsardzības budžetu samazinājumu, kas vēl vairāk saasina situāciju, jo īpaši tāpēc, ka izmaiņas nav ne saskaņotas, ne tiek ieviestas, ņemot vērā

kopīgos stratēģiskos mērķus. ES laikā no 2001. gada līdz 2010. gadam izdevumi aizsardzībai samazinājās no EUR 251 miljarda līdz EUR 194 miljardiem. Šie budžeta samazinājumi būtiski ietekmē arī rūpniecības nozari, kas apgādā valstu bruņotos spēkus, jo tiem ir jāsamazina esošās un plānotās programmas. Tas galvenokārt samazina investīcijas pētniecībai un izstrādei aizsardzības jomā, kas ir svarīgākā joma kapacitātes attīstībai nākotnē. Laikā no 2005. līdz 2010. gadam Eiropas pētniecības un izstrādes budžetā bija samazinājums par 14 % – līdz deviņiem miljardiem euro, bet ASV vien pētniecībai un izstrādei aizsardzības jomā tērē septiņas reizes vairāk nekā visas 27 Eiropas dalībvalstis kopā.

Aizsardzības budžeti tiek samazināti, bet moderna aprīkojuma izmaksas aug. Izmaksu pieauguma pamatā ir ilgtermiņa tendence izmantot tehniski arvien sarežģītāku aizsardzības aprīkojumu, kā arī tādēļ, ka ir samazinājušies ražošanas apjomi, kas ir saistīts ar Eiropas bruņoto spēku reorganizāciju un racionalizāciju pēc aukstā kara beigām. Šie faktori turpina ietekmēt Eiropas aizsardzības tirgu dažādos budžeta līmeņos.

Šī situācija ietekmē rūpniecības nozari, kam ir izšķiroša nozīme Eiropas ekonomikā plašākā mērogā. Ar EUR 96 miljardu apgrozījumu 2012. gadā vien tā ir būtiska rūpniecības nozare, kurā tiek ieviesti jauninājumi un izstrādātas augstas klases tehnoloģijas. Tās progresīvā pētniecība būtiski netieši ietekmē citas nozares, piemēram, elektroniku, kosmosa un civilo aviāciju un nodrošina izaugsmi, kā arī palīdz izveidot tūkstošiem augsti kvalificētu darbavietu. Aizsardzības nozarē Eiropā tieši ir nodarbināti 400 000 cilvēku, bet papildus tā veido arī 960 000 netiešu darbavietu. Tāpēc tā ir nozare, kas jāsauglabā, ja Eiropa vēlas turpināt būt pasaules vadošais ražošanas un inovāciju centrs. Tas ir iemesls, kāpēc konkurētspējas stiprināšana aizsardzības nozarē veido būtisku daļu stratēģijā “Eiropa 2020” gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei.

Tajā pašā laikā šīs nozares nozīmīgumu nevar noteikt tikai saistībā ar darbavietām un apgrozījumu. Eiropas aizsardzības tehnoloģiskā un rūpnieciskā bāze ir galvenais elements Eiropas spējām nodrošināt tās pilsoņu drošību un aizsargāt viņu vērtības un intereses. Eiropai ir jāspēj uzņemties atbildību par tās drošību, kā arī par mieru un stabilitāti pasaulē kopumā. Lai to īstenotu, ir nepieciešams sasniegt zināmu stratēģisku autonomiju. Lai kļūtu par uzticamu partneri, Eiropai ir jāspēj pieņemt lēmumus un rīkoties, neesot atkarīgai no trešo pušu iespējām. Tādēļ ir būtiska piegādes drošība, pieeja izšķirošām tehnoloģijām un operatīvā neatkarība.

Šobrīd aizsardzības uzņēmumi izdzīvo, izmantojot iepriekš saņemtās investīcijas pētniecībai un izstrādei, līdz šim aizstājot samazinātos valsts iekšējos pasūtījumus ar eksportu. Tomēr arvien biežāk tas nozīmē tehnoloģiju nodošanu, uz intelektuālā īpašuma tiesību rēķina, un ražošana tiek pārcelta ārpus ES. Tas savukārt būtiski ietekmē Eiropas aizsardzības tehnoloģiskās un rūpnieciskās bāzes konkurētspēju ilgtermiņā.

Aizsardzības budžetu samazināšanas jautājumu pasliktina arī Eiropas tirgus ilgstošā sadrumstalotība, kas izraisa kapacitātes, organizāciju un izdevumu nevajadzīgu dublēšanos. Sadarbība un konkurence ES mērogā joprojām ir izņēmums, jo vairāk nekā 80 % investīciju aizsardzības aprīkojumam tiek izlietas valsts līmenī. Tā rezultātā Eiropa riskē zaudēt nozīmīgu kompetenci un autonomiju svarīgākajās aizsardzības spēju jomās.

Situācija liecina, ka ir nepieciešams mainīt prioritātes. Ja ir grūti tērēt vairāk, ir jātērē gudrāk. Pastāv ļoti daudz iespēju to izdarīt. Neskatoties uz samazinājumiem 2011. gadā, ES dalībvalstis joprojām tērēja vairāk naudas aizsardzībai nekā Ķīna, Krievija un Japāna kopā¹. Tādēļ budžeta ierobežojumi ir jākompensē ar lielāku sadarbību un efektīvāku resursu izmantošanu. To iespējams izdarīt, atbalstot klasterus, sašaurinot specializāciju, apvienojot

¹ SIPRI dati.

pētniecības darbu un iepirkumu, ieviešot jaunu, dinamiskāku pieeju sadarbībai civilajā un militārajā jomā un veidojot integrētāku tirgu.

1.2. Komisijas stratēģija

Aizsardzība vēl arvien ir nacionālās suverenitātes svarīgākā joma, un lēmumi par militārajām spējām ir dalībvalstu ziņā. Tomēr ES ir iespējas sniegt nozīmīgu devumu. Tai ir politikas un instrumenti, lai veiktu strukturālas pārmaiņas, un dalībvalstīm tas ir labākais ietvars, lai kolektīvi saglabātu pieņemamu stratēģiskās autonomijas līmeni. Tā kā dalībvalstīs kopumā ir aptuveni 1,6 miljoni kareivju un ikgadējais ES aizsardzības budžets ir EUR 194 miljardi, tas ļauj ES būt stratēģiskai spēlētājai starptautiskā arēnā, pamatojoties uz tās vērtībām.

Tāpēc Eiropadome 2012. gada 14. decembra secinājumos aicina “[...] Savienības Augsto pārstāvi – īpaši ar Eiropas Ārējās darbības dienesta un Eiropas Aizsardzības aģentūras palīdzību –, kā arī Komisiju, [...], izstrādāt papildu priekšlikumus un darbības KDAP stiprināšanai un vajadzīgo civilo un militāro spēju pieejamības uzlabošanai[...]”.

Galvenais mērķis ir stiprināt Eiropas aizsardzību, lai tā atbilstu 21. gadsimta izaicinājumiem. Daudzas nepieciešamās reformas ir jāveic tieši dalībvalstīs. Eiropas Aizsardzības aģentūras (EAA) misija ir atbalstīt dalībvalstis to centienos uzlabot Savienības aizsardzības spējas, lai īstenotu kopējo drošības un aizsardzības politiku. Komisija arī var sniegt nozīmīgu ieguldījumu, un jau to ir sākusi darīt. Prezidents Barrozu uzsvēra: “Komisija šajā jautājumā uzņemas savu daļu atbildības, turpinot darbu virzībā uz aizsardzības vienoto tirgu un liekot lietā tai Līgumā piešķirtās pilnvaras, lai attīstītu Eiropas aizsardzības rūpniecisko bāzi.”

Ņemot vērā šos mērķus, Komisija ir izvirzījusi divas direktīvas par Aizsardzības un drošības jomas iepirkumiem (2009/81) un sūtījumiem (2009/43), kas šobrīd veido Eiropas aizsardzības tirgus pamatu. Turklāt tai ir izstrādātas rūpniecības politikas un specializētas pētniecības un inovāciju programmas drošībai un kosmosam. Komisija ir arī izstrādājusi politikas un instrumentus, kas atbalsta gan iekšējo, gan ārējo drošību tādās jomās kā ārējās robežas aizsardzība, jūras novērošana, civilā aizsardzība, un krīzes pārvaldība, kas ir līdzīgas tehnoloģiskā, rūpnieciskā, konceptuālā un operatīvā jomā un ir saistītas aizsardzību.

Šajā paziņojumā ir apvienots attiecīgo tiesību aktu kopums, un tas tiek papildināts un izstrādāts Lisabonas līgumā noteiktajos kompetences ietvaros. Jo īpaši tajā ir mēģināts izmantot iespējamās sinerģijas un savstarpēju papildināšanu, kas rodas no robežlīnijas izzušanas starp aizsardzības un drošības jomu, kā arī starp civilo un militāro jomu.

Lai sasniegtu šos mērķus, Komisija vēlas rīkoties šādos virzienos:

- turpināt paplašināt iekšējo aizsardzības un drošības tirgu. Tas, pirmkārt, nozīmē, nodrošināt pilnīgu abu esošo direktīvu piemērošanu. Pamatojoties uz šo tiesību aktu kopumu, Komisija vēlas arī novērst tirgus traucējumus un veicināt piegāžu drošības uzlabošanu starp dalībvalstīm;
- stiprināt Eiropas aizsardzības tehnoloģiskās un rūpnieciskās bāzes konkurētspēju. Lai to panāktu, Komisija izstrādās aizsardzības rūpniecības politiku, pamatojoties uz diviem galvenajiem virzieniem:
 - atbalsts konkurētspējai, tostarp, izstrādājot “hibrīdstandartus”, lai atbalstītu drošības un aizsardzības tirgus un izpētītu veidus, kā izstrādāt Eiropas sertifikācijas sistēmu militāro lidmašīnu lidojumderīgumu;
 - atbalsts mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), tostarp Eiropas stratēģiskā klastera partnerības izveide, lai nodrošinātu sadarbību ar citiem klasteriem un atbalstītu ar aizsardzību saistīto MVU starptautisko konkurētspēju;

- maksimāli izmantot civilās un militārās sinerģijas, lai nodrošinātu maksimāli efektīvu Eiropas nodokļu maksātāju līdzekļu izmantošanu. Jo īpaši:
 - apkopot spēkus uz iespējamo savstarpēju papildināšanu starp civilo un militāro pētniecību un divējādi izmantojamo kosmosa potenciālu;
 - palīdzēt bruņotajiem spēkiem samazināt enerģijas patēriņu, sniedzot ieguldījumu Eiropas Savienības “20-20-20” mērķu sasniegšanā;
- turklāt Komisija ierosina veikt pasākumus, kuru mērķis ir izpētīt jaunas iespējas, virzot stratēģiskās debates Eiropā, un sagatavot pamatu lielākai un dziļākai sadarbībai Eiropā. Jo īpaši:
 - izvērtēt iespējamās ES divējāda izmantojuma iespējas, kas dažās drošības jomās papildina valstu spējas un kļūst par efektīvu un rentablu spēku palielinātāju;
 - apsvērt sagatavošanās darbu uzsākšanu, pētniecībai, kas ir saistīta ar KDAP, koncentrējoties uz tām jomām, kurās ES aizsardzības kapacitāte ir nepieciešama visvairāk.

Komisija aicina valstu un valdību vadītājus apspriest šo paziņojumu Eiropadomē 2013. gada decembrī kopā ar ziņojumu, kuru sagatavojis Savienības Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos.

Rīcības plāns²

2. IEKŠĒJĀ AIZSARDZĪBAS TIRGUS STIPRINĀŠANA

2.1. Tirgus efektivitātes nodrošināšana

- Ar Aizsardzības un drošības jomas iepirkumu direktīvu Nr. 2009/81, kas ir pilnībā transponēta visās dalībvalstīs, ir izveidots Eiropas aizsardzības tirgu regulējošais tiesiskais pamats. Pirmo reizi šajā nozarē ir piemērojami īpaši iekšējā tirgus noteikumi, lai veicinātu godīgu un ES mēroga konkurenci. Tomēr, aizsardzība joprojām ir īpašs tirgus, kas jau izsenis ir bijis sadrumstalots pa valstīm. Tāpēc Komisija veic konkrētus pasākumus, lai nodrošinātu, ka direktīva tiek pareizi piemērota un pilda savus mērķus.

Rīcība:

- *Komisija uzraudzīs dalībvalstu aizsardzības tirgu atklātību un, izmantojot ES elektronisko iepirkumu portālu “ES Tenders Electronic Daily” (TED) un citus specializētos avotus, regulāri novērtēs, kā jaunie iepirkuma noteikumi tiek piemēroti. Tā koordinēs tirgus uzraudzības pasākumus ar EAA, lai izmantotu iespējamās sinerģijas un izvairītos no nevajadzīgas dublēšanās.*

Laikā, kad tiek noteikti budžeta ierobežojumi, ir īpaši svarīga efektīva finanšu resursu izlietošana. Pieprasījuma apvienošana ir efektīvs veids, kā sasniegt šo mērķi. Direktīvā ir īpaši noteikumi par centrālajām iepirkumu iestādēm, kas ļauj dalībvalstīm izmantot jaunos noteikumus arī par kopīgiem iepirkumiem, piemēram, ar EAA. Dalībvalstīm ir jāizmanto šis instruments pēc iespējas biežāk, lai palielinātu apjomradītus ietaupījumus un gūtu labumu no ES mēroga sadarbības.

² Jebkura šajā rīcības plānā paredzētā rīcība ir saskaņota un saderīga ar attiecīgajiem finanšu instrumentiem, kas izveidoti saskaņā ar daudzgadu finanšu shēmu.

Daži līgumi ir izslēgti no direktīvas darbības tvēruma, jo to noteikumu piemērošana nebūtu atbilstoša. Jo īpaši tas attiecas uz sadarbības programmām, kas ir efektīvs līdzeklis, lai veicinātu tirgus konsolidāciju un konkurētspēju.

Savukārt citi specifiski izņēmumi, proti, tie, kas attiecas uz tirdzniecību starp valdībām un starptautisku noteikumu reglamentētu līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu, var tikt interpretēti tādā veidā, kas mazina pareizu direktīvas izmantošanu. Tas varētu apdraudēt līdzvērtīgus konkurences apstākļus iekšējā tirgū. Tāpēc Komisija nodrošinās, ka šie izņēmumi tiek interpretēti precīzi un ka tie nav veikti ļaunprātīgi, lai apietu direktīvu.

Rīcība:

- *Komisija precizēs dažu izņēmumu ierobežojumus. Lai to izdarītu, tā, apspriežoties ar dalībvalstīm, sniegs konkrētus norādījumus, jo īpaši attiecībā uz tirdzniecību starp valdībām un starptautiskajiem līgumiem.*

2.2. Tirgus traucējumu novēršana

Lai turpmāk attīstītu aizsardzības nozares iekšējo tirgu un strādātu ar mērķi panākt līdzvērtīgus konkurences apstākļus visiem Eiropas piegādātājiem, Komisija novērsīs arvien pieaugošo negodīgu un diskriminējošu praksi un traucējumus tirgū. Jo īpaši tā veidos politiku pret kompensācijām, t. i., ekonomiskās kompensācijas, kas nepieciešamas aizsardzības pirkumiem no citu valstu piegādātājiem. Kompensāciju nosacījumi ir diskriminējoši pasākumi, kas ir pretrunā abiem ES Līguma principiem un efektīvām iepirkumu metodēm. Tāpēc tām nav vietas aizsardzības jomas iekšējā tirgū.

Rīcība:

- *Komisija nodrošinās pakāpenisku kompensāciju pārtraukšanu bez liekas kavēšanās. Kopš aizsardzības iepirkuma direktīvas pieņemšanas visas dalībvalstis ir atteikušās vai pārskatījušas to kompensāciju aktus. Komisija pārbaudīs, vai šīs izmaiņas atbilst ES tiesību aktiem. Tā arī nodrošinās, lai šīs tiesiskā regulējuma izmaiņas veicinātu efektīvas izmaiņas dalībvalstu iepirkumu praksē.*

Komisija ir plaši piemērojusi apvienošanās kontroles nosacījumus aizsardzības nozarē. Minētie gadījumi ļāva Komisijai nodrošināt efektīvu kontroli konkurences jomā, veicinot aizsardzības tirgus funkciju uzlabojumus. Attiecībā uz valsts atbalstu, un saskaņā ar paziņojumu par valsts atbalsta politikas modernizāciju, valsts izdevumiem ir jākļūst efektīvākiem un mērķtiecīgākiem. Tādēļ valsts atbalsta kontrolei ir būtiska nozīme, lai aizstāvētu un stiprinātu iekšējo tirgu, arī aizsardzības nozarē.

Saskaņā ar Līgumu dalībvalstīm ir pienākums paziņot Komisijai informāciju par visiem valsts atbalstiem, tostarp atbalstu tieši militārajai nozarē. Tās var izvairīties no šā pienākuma tikai tad, ja var pierādīt, ka paziņojuma nesniegšana ir nepieciešama drošības interesēs atbilstoši LESD 346. pantam. Tādēļ, ja dalībvalsts vēlas atsaukties uz 346. pantu, tai ir jāspēj pierādīt, ka konkrētie pasākumi militārajā jomā ir nepieciešami un samērīgi, lai aizsargātu būtiskās drošības intereses, un ka tie nepārsniedz to, kas ir absolūti nepieciešams šim nolūkam. Dalībvalsts uzņemas pienākumu pierādīt to, ka šie nosacījumi ir izpildīti.

Rīcība:

- *Komisija nodrošina, ka tiek izpildīti visi nepieciešamie nosacījumi, ja valsts atbalsta pasākumu pamatojumam tiek izmantots LESD 346. pants.*

2.3. Piegāžu drošības uzlabošana

Piegāžu drošība ir būtiska, lai nodrošinātu iekšējā aizsardzības tirgus darbību un rūpniecības piegādes ķēžu eiropeizāciju. Galvenokārt dalībvalstis ir atbildīgas par piegāžu drošības problēmām. Tomēr Komisija var izstrādāt instrumentus, kas ļautu dalībvalstīm uzlabot savstarpējo piegāžu drošību. Direktīva Nr. 2009/43 par ES iekšējiem sūtījumiem ir viens no šādiem instrumentiem, jo ievieš jaunu licencēšanas sistēmu, kas atvieglo aizsardzības vienību kustību iekšējā tirgū. Dalībvalstīm vajadzētu pilnībā izmantot direktīvā ietvertās iespējas, lai uzlabotu piegāžu drošību Eiropas Savienībā.

Rīcība:

- *Komisija kopā ar EAA uzsāks konsultatīvu procesu, kura mērķis ir panākt politisku apņemšanos dalībvalstīm savstarpēji apdrošināt tādu aizsardzības jomas preču, materiālu vai pakalpojumu piegādi, par ko ir noslēgts līgums vai vienošanās par piegādi gala izmantošanai dalībvalstu bruņotajos spēkos.*
- *Komisija optimizēs sūtīšanas režīmu aizsardzības jomā šādi: a) atbalstot valsts iestāžu centienus veicināt izpratni par nozari; b) ieviešot visu vispārējo licenču reģistru un veicinot to izmantošanu; un c) veicinot paraugpraksi ES iekšējo sūtījumu pārvaldībā.*

Piegāžu drošība ir atkarīga arī no nozīmīgāko rūpniecības un tehnoloģisko līdzekļu pārraudzības un īpašumtiesībām. Vairākās dalībvalstīs ir vietējie tiesību akti, kas nosaka ārvalstu kapitāla pārraudzību aizsardzības rūpniecībā. Tomēr, jo vairāk starptautisko piegādātāju piedalās ražošanas piegādes ķēdē, jo vairāk viena uzņēmuma (arī zemāku līmeņu) īpašnieku maiņa ietekmē piegāžu drošību citu dalībvalstu bruņotajiem spēkiem un ražošanai. Ir arī jautājums par to, cik liela autonomija Eiropai ir militāro spēju jomā un cik lielu tā to vēlas saglabāt, kā arī vispārīgs jautājums par kontroli pār ienākošajām ārvalstu investīcijām šajā nozarē. Var būt nepieciešama Eiropas pieeja, lai tiktu galā ar šo izaicinājumu.

Rīcība:

- *Komisija izdos zaļo grāmatu par aizsardzības kontroli un sensitīvās drošības rūpniecības jaudu. Tā apspriedīsies ar ieinteresētajām personām par pašreizējās sistēmas iespējamiem trūkumiem, tostarp par iespējamo Eiropas ražošanas jaudas noteikšanu, un izpētīs iespējas izveidot ES mēroga uzraudzības sistēmu, tostarp mehānismus paziņošanai un dalībvalstu savstarpējām konsultācijām.*

3. KONKURĒTSPĒJĪGĀKAS AIZSARDZĪBAS NOZARES SEKMĒŠANA

Lai izveidotu faktisku iekšējo tirgu aizsardzībai, ir nepieciešams ne tikai stabils tiesiskais regulējums, bet arī pielāgota Eiropas rūpniecības politika. Eiropas Aizsardzības tehnoloģiskās un rūpnieciskās bāzes attīstība iespējama, veidojot ciešāku sadarbību un reģionālo specializāciju izcilības tīklu ietvaros. Turpmāka civilās un militārās nozares stiprināšana var veicināt lielāku konkurenci un sekmēt ekonomisko izaugsmi un reģionālo attīstību. Turklāt aizsardzības tirgū, ko arvien vairāk skar globalizācija, ir būtiski, ka Eiropas aizsardzības uzņēmumiem ir stabila uzņēmējdarbības vide Eiropā, lai veicinātu to konkurētspēju visā pasaulē.

3.1. Standartizācija – pamatu izveide sadarbībai un konkurētspējai aizsardzības jomā

Lielākā daļa standartu, ko ES izmanto aizsardzībai, ir civili. Gadījumos, kad ir nepieciešami īpaši aizsardzības standarti, tos izstrādā valsts līmenī, kavējot sadarbību un palielinot izmaksas nozarei. Tāpēc kopēju aizsardzības standartu izmantošana ievērojami uzlabotu

sadarbību un savietojamību starp Eiropas armijām un uzlabotu Eiropas rūpniecības konkurētspēju jaunajās tehnoloģijās.

Sacītais uzsver nepieciešamību rosināt dalībvalstīm izstrādāt Eiropas civilos un militāros standartus. Ir skaidrs, ka tiem ir jābūt brīvprātīgiem un tie nedrīkst dublēt ar standartiem, kas saistīti ar NATO un citu attiecīgo struktūru darbu. Tomēr standartu izstrādē varētu izdarīt daudz vairāk, ja tiktu identificētas nepilnības un kopējās vajadzības. Tas it īpaši attiecas uz jauno tehnoloģiju standartiem, piemēram, bezpilota gaisa kuģu sistēmām (RPAS) un jau izveidotās jomās, piemēram, noietnes aizsardzībā, kur tirgi ir nepietiekami attīstīti, bet kur ir potenciāls uzlabot nozares konkurētspēju.

Rīcība:

- *Komisija veicinās “hibrīdstandartu” izstrādi tādiem produktiem, kas var būt gan piemēroti lietošanai gan militārā, gan civilā jomā. Tā jau 2012. gadā ir izdevusi standartizācijas prasību šādam “hibrīdstandartam” attiecībā uz programmvadāmu radio (Software Defined Radio). Nākamie kandidāti standartizācijas pieprasījumiem varētu būt saistīti ar ķīmisko, bioloģisko, radioaktīvo, kodolieroču un sprāgstvielu (CBRNE) noteikšanas un paraugu ņemšanas standartiem, RPAS, lidojumderīguma uzturēšanas prasībām, datu apmaiņu standartiem, šifrēšanu un citām būtiskām informācijas un komunikāciju tehnoloģijām.*
- *Komisija kopā ar EAA un Eiropas standartizācijas organizācijām izpētīs mehānisma izveides iespējas, lai pēc vienošanās ar dalībvalstīm izstrādātu īpašus Eiropas standartus attiecībā uz militārajām precēm un lietojumprogrammām. Šā mehānisma galvenais mērķis būs izstrādāt standartus, kas būtu atbilstoši identificētajām vajadzībām, bet vienlaikus piemērotā veidā nodrošinātu sensitīvas informācijas apstrādi.*
- *Komisija kopā ar EAA meklēs jaunus veidus, kā vairāk izmantot esošos instrumentus, lai izvēlētos paraugprakses standartus aizsardzības iepirkumos.*

3.2. Vienotas pieejas veicināšana sertifikācijai – izmaksu samazināšana un attīstības paātrināšana

Sertifikācija kopā ar standartiem ir galvenais faktors rūpniecības konkurētspējas un Eiropas sadarbībā aizsardzības jomā. Vienotas Eiropas aizsardzības ražojumu sertifikācijas sistēmas trūkums ir galvenais šķērslis, kas kavē produktu laišanu tirgū un ievērojami papildina izmaksas visā produkta aprites cikla laikā. Ir nepieciešams sakārtot sertifikācijas jomu, lai noteiktus uzdevumus, ko šobrīd veic katras valsts līmenī, varētu veikt kopīgi.

Jo īpaši tas attiecas uz, militāro gaisa kuģu lidojumderīgumu, jo saskaņā ar EAA, tas paildzina izstrādes laiku par 50 %, bet attīstības izmaksas – par 20 %. Turklāt kopīgas un saskaņotas prasības samazina izmaksas, veicot gaisa kuģu tehnisko apkopi vai tehniskās apkopes personāla apmācības starpvalstu līmenī.

Līdzīga situācija ir arī ar munīciju. Tiek lēsts, ka kopējās sertifikācijas trūkums attiecībā uz munīciju, kas palaižama no zemes, katru gadu Eiropai rada izmaksas EUR 1,5 miljardu apmērā (no EUR 7,5 miljardiem, ko katru gadu tērē munīcijai).

Rīcība:

- *Pamatojoties uz EASA civilo pieredzi, kā arī uz pieredzi, kas gūta, sertificējot Airbus-A-400M (civilajā konfigurācijā), un EAA darbu šajā jomā, Komisija izvērtēs dažādas*

iespējas veikt tos uzdevumus dalībvalstu vārdā, kas saistīti ar sākotnējo militāro produktu lidojumderīgumu EAA noteiktajās jomās.

3.3. Izejvielas – piegādes risku risinājumi Eiropas aizsardzības nozarē

Dažādas izejvielas, piemēram, retzemju elementi, ir nepieciešami daudzās aizsardzības jomās, sākot no RPAS līdz precizitātes vadāmai munīcijai, no lāzera mērķēšanas līdz satelītu sakariem. Vairāki šādi materiāli ir saistīti ar palielinātu piegādes risku, kas kavē konkurētspēju aizsardzības nozarē. Galvenais elements ES vispārējā izejvielu stratēģijā ir to izejvielu saraksts, ko uzskata par ļoti svarīgām ES ekonomikai. Pašreizējo nozīmīgo izejvielu sarakstu ES līmenī ir paredzēts pārskatīt līdz 2013. gada beigām. Lai gan bieži vien šie materiāli ir svarīgi gan civilajām, gan aizsardzības vajadzībām, šāds saraksts būtu vērtīgāks, ja tiktu ņemtas vērā Eiropas aizsardzības nozarei īpaši nozīmīgās izejvielas.

Rīcība:

- *Komisija izskatīs to izejvielu sarakstu, kas ir būtiskas aizsardzības nozarei ES vispārējo izejvielu stratēģijas kontekstā un, ja nepieciešams, sagatavos mērķtiecīgas politikas rīcību.*

3.4. MVU – Eiropas inovāciju galvenais nodrošinājums aizsardzības jomā

Aizsardzības direktīvas par iepirkumiem un sūtījumiem sniedz jaunas iespējas MVU piedalīties Eiropas aizsardzības tirgus izveidē. Tas jo īpaši attiecas uz iepirkuma direktīvas nosacījumiem attiecībā uz apakšuzņēmējiem, kas uzlabo pieeju ārpus valsts galveno darbuzņēmēju piegādes ķēdēm. Tādēļ dalībvalstīm būtu aktīvi jāizmanto šie noteikumi, lai sekmētu MVU iespējas.

Ir nepieciešams turpmāks darbs, jo īpaši klasteru jomā. Tos bieži vien virza galvenais uzņēmums, kas strādā piegādes ķēdē ar mazākiem uzņēmumiem. Turklāt klasteri bieži ir izcilības tīkla daļa, apvienojot galvenos uzņēmējus, MVU, pētniecības institūtus un citas akadēmiskās nozares.

Tādēļ klasteri ir īpaši svarīgi mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, jo tie piedāvā pieeju kopīgam aprīkojumam, nišas, kurās tie var specializēties, un iespējas sadarboties ar citiem MVU. Šādos klasteros uzņēmumi var apvienot spēkus un resursus, lai diversificētu darbību un izveidotu jaunus tirgus un kompetences iestādes. Tie var arī izstrādāt jaunus civiltiesiskus produktus un lietojumprogrammas, pamatojoties uz tehnoloģijām un materiāliem, kas sākotnēji izstrādāti aizsardzības nolūkos (piemēram, internets, GPS), vai otrādi, kas kļūst par arvien nozīmīgāku tendenci.

Rīcība:

- *Komisija izpētīs nozari, izmantojot augšupēju pieeju – kā izveidot Eiropas stratēģisko klasteru partnerību, kas būtu izstrādāta, atbalstītu jaunu vērtību ķēžu izveidi un novērstu šķēršļus, ar kuriem šobrīd sastopas MVU, kas nodarbojas aizsardzības nozarē un konkurē globālajā tirgū. Šajā aspektā Komisija izmantos instrumentus, kas ir veidoti MVU atbalstam, tostarp COSME, arī tiem MVU, kas darbojas aizsardzības nozarē. Šim nolūkam var apsvērt arī Eiropas struktūrfondu un investīciju fondu izmantošanu. Minētais darbs ietver atbilstības noteikumu precizēšanu attiecībā uz divējāda lietojuma projektiem.*
- *Komisija izmantos arī Eiropas Biznesa atbalsta tīklu (EEN), lai palīdzētu tiem MVU, kas darbojas aizsardzības nozarē, ceļā uz sadarbību un partnerību, to darbības pārvietošanu starptautiskā vidē, tehnoloģiju nodošanu un uzņēmējdarbības finansēšanas iespējām.*

- *Komisija veicinās reģionālo sadarbību ar mērķi integrēt aizsardzības un pētniecības aktīvus, pārveidojot tos reģionālās viedās specializācijas stratēģijās, jo īpaši izmantojot ar aizsardzību saistītajos reģionus, kas ietilpst Eiropas sadarbības tīklā.*

3.5. Prasmes – pārmaiņu vadībā un nākotnes nodrošināšanā

Aizsardzības nozarē notiek lielas pārmaiņas, kurām ir jāpielāgojas gan dalībvalstīm, gan nozarei kopumā. Eiropadome 2008. gada decembrī norādīja: *“Eiropas Aizsardzības tehnoloģiskās un industriālās bāzes pārstrukturēšana, jo īpaši ap Eiropas izcilības centriem, izvairoties no dublēšanās, lai nodrošinātu tās stabilitāti un konkurētspēju, ir stratēģiska un ekonomiski pamatota nepieciešamība.”*

Pārstrukturēšanas process galvenokārt ir nozares atbildība, bet Komisijai, valstu valdībām un pašvaldībām ir jāveic papildu pienākumi. Komisijai un dalībvalstīm ir pieejama virkne Eiropas instrumentu, kas veicina jaunu prasmju veidošanos un palīdz risināt pārstrukturēšanās ietekmi. Tie būtu jāizmanto ar skaidru izpratni par nozarei būtiskām spējām un tehnoloģijām. Komisija aicina dalībvalstis izmantot elastīgas darba shēmas, lai atbalstītu uzņēmumus, tostarp piegādātājus, kurus skar ražojumu īslaicīga pieprasījuma samazinājums, un veicinātu prognozējamības pieeju pārstrukturējoties. Šajā kontekstā dalībvalstis var izmantot atbalstu, ko var sniegt Eiropas Sociālais fonds (ESF), un dažos masveida atlaišanas gadījumos – arī Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonds. Nozīmīgs šā darba pamats ir esošo prasmju reģistrēšana un to iemaņu apzināšana, kas būs nepieciešamas turpmāk, iespējams, sektoru pārstāvju vadībā, pamatojoties uz Eiropas līmeņa nozaru prasmju padomes sniegto informāciju aizsardzības jomā.

Rīcība:

- *Komisija veicinās tādu prasmju attīstību, kas identificētas kā būtiskas nozares nākotnei, tostarp izmantojot “nozaru prasmju apvienības” un “zināšanu apvienības programmas”, ko pašlaik testē.*
- *Komisija rosinās izmantot ESF darba ņēmēju pārkvalificēšanās gadījumiem un jaunu prasmju apgūšanai, jo īpaši attiecībā uz projektiem, kas pievēršas prasmju, iemaņu saskaņošanas un pārmaiņu paredzēšanai.*
- *Komisija ņems vērā Eiropas struktūrfondu un investīciju fondu iespējas, lai atbalstītu reģionus, kurus negatīvi ietekmē aizsardzības nozares pārstrukturēšana, jo īpaši, lai palīdzētu darba ņēmējiem pielāgoties jaunajai situācijai un veicinātu ekonomikas pārveidi.*

4. PĒTNIECĪBAS POTENCIĀLA DIVĒJĀDA IZMANTOŠANA UN INOVĀCIJU PASTIPRINĀŠANA

Tā kā daudzas tehnoloģijas ir divējādi izmantojamas, palielinās sinerģiju potenciāls starp civilo un militāro pētniecību. Šajā kontekstā tiek veikta koordinācija starp 7. Pētniecības un tehnoloģiju attīstības pamatprogrammu attiecībā uz drošību un Eiropas aizsardzības pētniecības pasākumiem. Darbs līdz šim tika koncentrēts uz CBRNE un nesen pievērsās arī kiberaizsardzībai saistībā ar KDAP un tās sinerģijām ar kiberdrošību. Saistībā ar to ES Kiberdrošības stratēģijā tika izziņoti vairāki pasākumi, kuru mērķis ir padarīt ES tiešsaistes vidi par drošāko pasaulē. Turklāt SESAR kopuzņēmums ir uzsācis pētījumus par kiberdrošību gaisa satiksmes pārvaldības jomā.

Projekta “Apvārsnis 2020” ietvaros esošās “Pamattehnoloģiju un rūpniecisko tehnoloģiju līderpozīcijas”, tostarp “Galvenās pamattehnoloģijas” (KET) un “Droša sabiedrība”

(Sabiedrības problēmas) jomas piedāvā tehnoloģisko sasniegumu iespējas, kas var veicināt inovācijas ne tikai civilajām programmām, bet tām ir arī iespējams divējāds lietojums. Kaut arī pētniecības un inovācijas darbības, ko veic projekta “Apvārsnis 2020” ietvaros koncentrējas uz lietojumu civilām vajadzībām, Komisija izvērtēs to, kā rezultāti šajās jomās varētu sniegt labumu arī aizsardzības un drošības rūpniecības spējām. Komisija arī plāno izpētīt sinerģijas divējāda lietojuma programmu izstrādē ar skaidru drošības dimensiju vai citām divējāda lietojuma tehnoloģijām, piemēram, tādām, kas atbalsta civilo RPAS ieviešanu Eiropas aviācijas sistēmā, kas veicams saskaņā ar SESAR kopuzņēmuma pamatnostādņēm.

Pētījumi aizsardzības jomā ir netieši ietekmējuši arī citas nozares, piemēram, elektroniku, kosmosa izpēti, civilo aviāciju un dziļjūras izpēti. Ir svarīgi saglabāt šo “domino efektu” no aizsardzības uz civilo pasauli un palīdzēt aizsardzības pētījumiem iespaidot inovācijas civilajā jomā.

Komisija arī saskata potenciālu ieguvumu ar KDAP pētniecību saistītām papildu iespējām ārpus projekta “Apvārsnis 2020” darbības jomas. Tas varētu izpausties kā tādas aizsardzības kapacitātes sagatavošanas darbi, kas ir būtiska KDAP operācijām, meklējot sinerģijas ar valsts pētniecības programmām. Komisija kopā ar kopā ar dalībvalstīm, EĀDD un EAA noteiks darbu saturu un kārtību. Papildus tam dalībvalstīm vajadzētu saglabāt atbilstošu finansējuma līmeni aizsardzības pētniecībā un vairāk to veikt sadarbībā ar citām valstīm.

Rīcība:

- *Komisija plāno atbalstīt pirmspārdošanas iepirkuma sistēmu, lai iegādātos prototipus. Pirmie iepirkumi varētu būt CBRNE uztveršana, RPAS un sakaru iekārtas, kuru pamatā ir programmvadāmu radio tehnoloģijas.*
- *Komisija apsvērs iespēju atbalstīt pētniecību, kas saistīta ar KDAP, piemēram, ar sagatavošanas darbības palīdzību. Uzsvars būtu uz tām jomām, kurās ES aizsardzības spējas būtu visvairāk nepieciešamas, meklējot sinerģijas ar valstu pētniecības programmām, kur vien tas iespējams.*

5. SPĒJU ATTĪSTĪŠANA

Komisija jau strādā ar nemilitāro spēju vajadzībām, atbalstot gan iekšējās un ārējās drošības politiku, piemēram, civilo aizsardzību³, krīžu pārvarēšanu, kibernetisko drošību, ārējo robežu aizsardzību un kuģošanas uzraudzību. Līdz šim šādas darbības tika ierobežotas, tās varēja saņemt līdzfinansējumu un koordinēt dalībvalstu militārās spējas. Komisija plāno iet soli tālāk, lai nodrošinātu, ka Eiropa izmanto pilnu drošības spēju klāstu, kas tai nepieciešams; ka šīs spējas tiek ekspluatētas rentabli un ka attiecīgās jomās tiek nodrošināta nemilitāro un militāro spēju savietojamība.

Rīcība:

- *Komisija turpinās uzlabot savstarpējo informācijas pakalpojumu apmaiņu starp civilajiem un aizsardzības lietotājiem, kā to nosaka vienotas informācijas apmaiņas vide kuģošanas uzraudzībai.*
- *Pamatojoties uz esošajiem ES tīkliem, Komisija kopā ar dalībvalstīm izskatīs iespēju izveidot civilmilitārās sadarbības grupas par a) uztveršanas tehnoloģijām, un b) metodēm,*

³ Attiecībā uz civilo aizsardzību, spēju attīstība ir izklāstīta Komisijas priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Savienības Civilās aizsardzības mehānismu (COM (2011) 934 galīgā redakcija).

lai apkarotu improvizētas spridzināšanas ierīces, pārnēsājamās pretgaisa aizsardzības sistēmas (MANPADS) un attiecīgi citiem draudiem, piemēram, CBRNE draudiem;

- *Komisija sadarbosies ar EĀDD par kopīgu divējāda lietojuma spēju novērtējumu ES drošības un aizsardzības politikas vajadzībām. Pamatojoties uz šo novērtējumu, tā nāks klajā ar priekšlikumu par spējām, kas, ja tādas ir, varētu vislabāk izpildīt ar tieši iepirktiem aktīviem, kas pieder un ko vada Savienība.*

6. KOSMOSS UN AIZSARDZĪBA

Lielākā daļa kosmosa tehnoloģiju, kosmosa infrastruktūras un kosmosa pakalpojumu var izmantot gan civiliem, gan aizsardzības mērķiem. Tomēr pretēji citām valstīm, kas apgūst kosmosu, Eiropas Savienībā nav strukturālas saiknes starp civilajiem un militārajiem kosmosa apguves pasākumiem. Šim sadalījumam ir ekonomiskas un politiskas izmaksas, ko Eiropa vairs nevar atļauties. To vēl pasliktina arī Eiropas atkarība no trešo valstu konkrētu būtisku tehnoloģiju piegādātājiem, uz ko bieži vien attiecas eksporta ierobežojumi.

Lai gan dažas kosmosa spējas ir paliek tikai valstu un/vai militārā kontrolē, ir vairākas jomas, kurās ciešāka sadarbība starp civilo un aizsardzības samazinātu izmaksas un uzlabotu efektivitāti.

6.1. Kosmosa infrastruktūras aizsardzība

“Galileo” un “Copernicus” ir lielākās Eiropas kosmosa infrastruktūras. “Galileo” pieder ES, un gan “Galileo” un “Copernicus” atbalstīs galvenās ES politikas. Šīm infrastruktūrām ir būtiska nozīme, jo tās veido pamatu lietojumprogrammām un pakalpojumiem, kas ir būtiski ekonomikai, iedzīvotāju labklājībai un drošībai. Šādas infrastruktūras ir nepieciešams aizsargāt.

Kosmosa atkritumu jautājums ir kļuvis par visnopietnāko draudu ilgtspējīgai darbībai kosmosā. Lai mazinātu sadursmju risku, ir nepieciešams identificēt un pārraudzīt satelītus, un kosmosa atkritumus. Šāda darbība ir pazīstama kā kosmosa novērošanu un izsekošana (SST), un šobrīd galvenokārt to veido uz zemes esoši sensori, piemēram, teleskopi un radari. Pašlaik SST nav kapacitātes Eiropas līmenī, satelīta un palaišanas operatori ir atkarīgi no ASV datiem par pretsadursmes brīdinājumiem.

ES ir gatava atbalstīt Eiropas SST pakalpojuma izveidi, kas veicama uz esošā SST tīkla aktīvu bāzes, kura pieder dalībvalstīm, iespējams, transatlantiskā perspektīvā. Šiem pakalpojumiem ir jābūt pieejamiem sabiedrībai, komercdarbībā, civiliedzīvotājiem, militārās darbības veicējiem un iestādēm. Tam būs nepieciešama to dalībvalstu apņemšanās sadarboties un sniegt pretsadursmes pakalpojumus Eiropas līmenī, kurām pieder attiecīgie aktīvi. Galvenais mērķis ir nodrošināt Eiropas kosmosa infrastruktūras aizsardzību Eiropas spēju ietvaros.

Rīcība:

- *Komisija ir nākusi klajā ar priekšlikumu par ES SST atbalsta programmu 2013. gadam. Pamatojoties uz šo priekšlikumu, Komisija izvērtēs, kā nodrošināt augstas efektivitātes SST pakalpojumu sniegšanu ilgtermiņā.*

6.2. Satelītu sakari

Militāro un civilo drošības dalībnieku atkarība no satelītu sakariem (SATCOM) arvien palielinās. Tā ir unikāla spēja, kas var nodrošināt tālsatiksmes komunikāciju un apraidi. Šī spēja atvieglo pārvietojamo vai stacionāro platformu lietošanu kā aizstājēju uz zemes bāzētām sakaru infrastruktūrām, kas nodrošinātu lielu datu apjomu apmaiņu.

Komerčiālais *SATCOM* ir pieejamākais un elastīgākais risinājums, lai reaģētu uz šo pieaugošo vajadzību. Tā kā *SATCOM* drošības prasību pieprasījums ir pārāk sadrumstalots, *SATCOM* apvienošana un kopīgu *SATCOM* lietošana varētu nodrošināt ievērojamus izmaksu samazinājumus, jo veidotu apjomradītus ietaupījumus un uzlabotu tā lietošanas elastīgumu.

Komerčiālais *SATCOM* nevar pilnībā aizstāt galveno valdības/militāro satelītu sakarus (*MILSATCOM*), kuru dažas ES dalībvalstis ir izstrādājušas atsevišķi. Tomēr šiem sakariem trūkst kapacitātes, lai rūpētos par mazākām vienībām, jo īpaši militāro gaisa kuģu vai īpašo uzdevumu vienību operatīvajām vajadzībām.

Turklāt līdz šīs desmitgades beigām pašreizējo dalībvalstu *MILSATCOM* būs savu laiku nokalpojis. Šī galvenā spēja ir jāsaglabā.

Rīcība:

- *Komisija rīkosies, lai novērstu SATCOM drošības prasību sadrumstalotību. Jo īpaši, pamatojoties uz EAA pieredzi, Komisija rosinās apvienot Eiropas militāro un drošības komerciālo SATCOM pieprasījumu;*
- *Komisija pētīs iespējas, izmantojot esošās programmas un iespējas, veicināt dalībvalstu centienus izvietot valdībai piederošo telekomunikāciju satelītus uz kosmiskajiem pavadoņiem (ieskaitot komerciālos) un attīstīt valsts īpašumā esošā MILSATCOM nākamās paaudzes iespējas Eiropas līmenī.*

6.3. Augstas izšķirtspējas ES satelīta celtniecība

Augstas izšķirtspējas satelītattēliem ir arvien lielāka nozīme, lai atbalstītu drošības politiku, tostarp KDAP un KĀDP. ES piekļuve šīm iespējām ir būtiska, lai veiktu agrīno brīdināšanu, savlaicīgu lēmumu pieņemšanu un lai savlaicīgi plānotu un uzlabotu ES krīzes reaģēšanas rīcību gan civilajā, gan militārajā jomā.

Šajā jomā tiek izstrādātas vairākas valsts aizsardzības programmas. Dažas dalībvalstis ir izstrādājušas arī augstas izšķirtspējas divējādo sistēmu, lai papildinātu nacionālās aizsardzības programmas. Šīs divējādās sistēmas ļauj ieviest jaunas sadarbības formas starp dalībvalstīm, lai tās sāktu lietot satelītuzņēmumus, kuru iegāde notiek tirgū vai ar divpusējiem līgumiem. Būtu jāseko šai sekmīgajai pieeja, apvienojot civilās un aizsardzības lietotāju prasības.

Runājot par augstas izšķirtspējas attēlu, jāsaņem, ka nepieciešamība pēc tiem turpina palielināties, un, lai sagatavotu nākamās paaudzes augstas izšķirtspējas attēlu satelītus, ko varētu uzstādīt ap 2025. gadu, ir jāizpēta un jāattīsta daudzas tehnoloģijas, piemēram, hiperspektrālās, augstas izšķirtspējas satelīti ģeostacionārā orbītā vai uzlaboti ultra augstas izšķirtspējas satelīti kombinācijā ar jaunām sensoru platformām, piemēram, *RPAS*.

Rīcība:

- *Eiropas Komisija kopā ar EĀDD un EAA pētīs iespēju izveidot arvien jaunas attēlveidošanas iespējas, lai atbalstītu KĀDP un KDAP misijās un operācijās. Arī Eiropas Komisija sniegs ieguldījumu, lai izstrādātu nepieciešamās tehnoloģijas nākamās paaudzes augstas izšķirtspējas attēlu satelītiem.*

7. ES ENERĢĒTIKAS POLITIKAS UN ATBALSTA INSTRUMENTU PIEMĒROŠANA AIZSARDZĪBAS SEKTORĀ

Bruņotie spēki ir lielākie valsts enerģijas patērētāji ES. Saskaņā ar EAA to kopējie izdevumi gadā par elektrību vien atbilstoši aprēķiniem kopumā ir vairāk nekā viens miljards euro. Turklāt fosilais kurināmais joprojām ir svarīgākais enerģijas avots. Tas ietver būtisku atkarību

un pakļauj aizsardzības budžetus cenas pieauguma riskam. Tāpēc, lai uzlabotu energoapgādes drošību un samazinātu ekspluatācijas izdevumus, bruņotie spēki ir ļoti ieinteresēti samazināt enerģijas patēriņu.

Tajā pašā laikā bruņotie spēki ir arī lielākais brīvās zemes un infrastruktūras īpašnieks ar aptuveni kopā 200 miljoniem kvadrātmetru ēku un 1 % Eiropas kopējās zemes platības. Šā potenciāla izmantošana ļautu bruņotajiem spēkiem samazināt enerģijas patēriņu un segt ievērojamu daļu šo vajadzību no saviem zemas emisijas un autonomiem avotiem. Tas varētu samazināt izmaksas un atkarību, tajā pašā laikā veicinot Eiropas Savienības enerģētikas mērķu sasniegšanu.

Pētniecības jomā Komisija ir izstrādājusi energotehnoloģiju stratēģisko (ETS) plānu, lai veicinātu inovatīvu un zema oglekļa satura enerģijas tehnoloģiju lietošanu, kam ir lielāka efektivitāte, turklāt tās ir ilgtspējīgākas nekā esošās enerģijas tehnoloģijas. Ņemot vērā aizsardzības sektora svarīgākās enerģijas vajadzības, tas varētu būt līderis jaunās enerģijas tehnoloģijas ETS plāna īstenošanā.

Rīcība:

- *Komisija līdz 2014. gada vidum izveidos īpašu konsultāciju mehānismu ar dalībvalstu aizsardzības nozares ekspertiem, pamatojoties uz esošo saskaņotas rīcības modeli attiecībā uz atjaunojamās enerģijas un energoefektivitātes jomu. Šis mehānisms būs vērsts uz a) energoefektivitāti, jo īpaši celtniecības nozarē; b) atjaunojamo enerģiju un alternatīvajām degvielām; c) enerģētikas infrastruktūru, tostarp viedo tīklu tehnoloģiju izmantošanu un tā ietvaros:*
 - *pārbaudīs esošo ES enerģētikas koncepciju piemērojamību tiesību aktiem un aizsardzības nozares atbalsta instrumentiem;*
 - *identificēs iespējamās mērķus un būtiskākās darbības jomas ES līmenī, jo bruņotajiem spēkiem ir nepieciešama visaptveroša enerģijas koncepcija;*
 - *izstrādās ieteikumus rokasgrāmatai par atjaunojamo enerģiju un energoefektivitāti aizsardzības nozarē, vēršot uzmanību uz esošo ES tiesību aktu, inovatīvās tehnoloģijas ieviešanu un novatorisku finanšu instrumentu izmantošanu;*
 - *regulāri apmainīsies ar informāciju ar ETS plāna vadības grupu;*
- *Komisija arī apsvērs iespēju izstrādāt vadlīnijas par Direktīvas 2012/27/ES ieviešanu aizsardzības nozarē;*
- *Komisija atbalstīs Eiropas bruņoto spēku GO GREEN demonstrāciju projektu par saules enerģiju. Pēc veiksmīgās demonstrācijas Komisija arī palīdzēs tālāk attīstīt GO GREEN, iesaistot vairāk dalībvalstu, un, iespējams, paplašinot to ar citiem atjaunojamiem enerģijas avotiem, piemēram, vēju, biomasu un hidroenerģiju.*

8. STARPTAUTISKĀS SADARBĪBAS STIPRINĀŠANA

Tā kā Eiropā samazinās aizsardzības budžeti, preču eksportēšana uz trešām valstīm Eiropas ražotājiem kļūst arvien svarīgāka, lai tie varētu kompensēt sarūkošo pieprasījumu iekšzemes tirgū. Šādam eksportam ir jāsaņem atļauja saskaņā ar politiskajiem principiem, kuri ir noteikti Kopējā nostājā 2008/944/KĀDP, kas pieņemta 2008. gada 8. decembrī un saskaņā ar Ieroču tirdzniecības līgumu, ko 2013. gada 2. aprīlī parakstījusi ANO Ģenerālā asambleja. Tajā pašā laikā Eiropai ir ekonomiska un politiska interese atbalstīt savus ražotājus globālajā tirgū.

Turklāt Eiropai ir nepieciešams nodrošināt saskaņotu pieeju attiecībā uz ienākošo ārvalstu investīciju uzraudzību (saskaņā ar to, kas izklāstīts 2.3. daļā par īpašumtiesībām un piegādes drošību).

8.1. Konkurētspēja trešo valstu tirgos

Kamēr Eiropā ir samazinājušies izdevumi aizsardzībai, tie turpina palielināties citviet pasaulē. Piekļuve šiem tirgiem bieži vien ir sarežģīta un atkarīga no politiskiem apsvērumiem, tirgus piekļuves šķēršļiem utt. Pasaulē lielākais aizsardzības tirgus – Amerikas Savienotās Valstis – būtībā ir slēgts importam no Eiropas. Citas trešās valstis ir atvērtākas, taču bieži vien pieprasa atlīdzību, kas ES uzņēmumiem uzliek smagu slogu. Visbeidzot, daudzos trešo valstu tirgos vairāki Eiropas piegādātāji konkurē cits ar citu, un tas padara situāciju sarežģītu no Eiropas perspektīvas, lai atbalstītu konkrētu ES piegādātāju.

Rīcība:

- *Komisija izveidos dialogu ar ieinteresētajām personām par to, kā atbalstīt Eiropas aizsardzības nozari trešo valstu tirgos. Attiecībā uz kompensāciju par trešo valstu tirgiem šis dialogs pētīs veidus, kā mazināt šādu kompensāciju iespējamo negatīvo ietekmi uz iekšējo tirgu un Eiropas aizsardzības rūpnieciskā bāzi. Tā arī izskatīs, kā ES iestādes varētu palīdzēt Eiropas piegādātājiem situācijās, kad tikai viens uzņēmums no Eiropas konkurē ar piegādātājiem no citām valstīm.*

8.2. Divējāda lietojuma preču eksporta kontroles

Divējāda lietojuma preču eksporta kontrole papildina ieroču tirdzniecības kontroli un ir ES drošības galvenais pamats, kā arī daudzu uzņēmumu konkurētspējas dzinējspēks kosmiskās aviācijas, aizsardzības un drošības nozarē. Komisija ir uzsākusi pārskatīt ES eksporta kontroles politiku un veikusi plašu sabiedrisko apspriešanu, kuras secinājumi ir apkopoti Komisijas dienestu darba dokumentā, kas tika izdots 2013. gada janvārī. Reformu process turpināsies, sagatavojot paziņojumu, kurā tiks izskatīts jautājums par atlikušo tirdzniecības šķēršļu novēršanu, kas kavē ES uzņēmumiem pilnībā izmantot iekšējā tirgus priekšrocības.

Rīcība:

- *Kā daļu no tiekošās eksporta kontroles politikas pārskatīšanas, Komisija iesniegs ietekmes novērtējuma ziņojumu par Regulu (EK) Nr. 428/2009 un izdos paziņojumu, kurā izklāstīts ilgtermiņa redzējums par ES stratēģiskas nozīmes preču eksporta kontroli un konkrētām politikas iniciatīvām, lai pielāgotu eksporta kontroles strauji mainīgajiem tehnoloģiskajiem, ekonomiskajiem un politiskajiem nosacījumiem. Tas var iekļaut arī priekšlikumus tiesību aktu grozījumiem ES eksporta kontroles sistēmā.*

9. SECINĀJUMI

Aizsardzības kapacitātes uzturēšana un attīstība, lai risinātu pašreizējās un nākotnes problēmas par spīti nozīmīgiem budžeta samazinājumiem, būs iespējama tikai tad, ja tiks veiktas tālejošas politiskās un strukturālās reformas. Ir pienācis laiks veikt vērienīgus pasākumus.

9.1. Jauna sistēma, lai attīstītu civilo un militāro sadarbību

Sadarbība civilajā un militārajā jomā ir sarežģīts jautājums ar daudziem darbības, politiskiem, tehnoloģiskiem un rūpnieciskiem aspektiem. Tas jo īpaši attiecas uz Eiropu, kur kompetenču sadalījums un darba dalīšana papildus veido vēl vienu sarežģītības aspektu. Šis paziņojums ir pasākumu kopums, kas var palīdzēt pārvarēt šīs problēmas un stimulēt sadarbību starp dalībvalstīm. Šajā kontekstā, mūsu mērķis ir izstrādāt integrētu pieeju tam sektoram, kur

saskaras civilā un militārā joma ar neredzamu pāreju visās spēju aprites cikla fāzēs, t. i., no kapacitātes vajadzību definēšanas brīža līdz tās faktiskajai izmantošanai.

Pirmais solis ceļā uz šo mērķi – Komisija pārskatīs veidu, kā tā nodarbojas ar drošības un aizsardzības jautājumiem iekšienē. Pamatojoties uz aizsardzības darba grupas pieredzi, tā optimizēs mehānismus sadarbībai un koordinācijai starp dienestiem un ar ieinteresētajām personām.

9.2. Paziņojums dalībvalstīm

Šajā paziņojumā ir izklāstīts rīcības plāns Komisijas devumam KDAP stiprināšanā. Komisija aicina Eiropadomi apspriest šo rīcības plānu 2013. decembrī kopā ar ziņojumu, ko sagatavojis Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos, ņemot vērā šādus apsvērumus:

- lēmumi par investīcijām un iespējas drošības un aizsardzības jomā būtu jābalsta uz kopēju izpratni par draudiem un interesēm. Tāpēc Eiropai tuvākajā laikā ir nepieciešams izstrādāt stratēģisku pieeju, kas aptver visus militārās un nemilitārās drošības aspektus. Šajā kontekstā ir jāveicina plašākas politiskās debates par attiecīgo nosacījumu iekļaušanu Lisabonas līgumā;
- ir nepieciešama kopējā drošības un aizsardzības politika. Lai tā stātos spēkā, tai būtu jābalstās uz pilntiesīgiem kopējiem Eiropas spēju un bruņojuma politikas jautājumiem, kā minēts Līguma par Eiropas Savienību 42. pantā;
- lai nodrošinātu saskaņotus centienus, KDAP ir rūpīgi jāsaskaņo ar citām attiecīgajām ES politikas jomām; Saskaņošana ir īpaši svarīga, lai radītu un izmantotu sinerģijas starp aizsardzības un civilās drošības spēju izstrādi un izmantošanu;
- lai KDAP būtu uzticama, Eiropai ir vajadzīga spēcīga aizsardzības rūpnieciskā un tehnoloģiskā bāze; lai sasniegtu šo mērķi, ir svarīgi izstrādāt Eiropas aizsardzības rūpniecības stratēģiju, pamatojoties uz kopīgu izpratni par autonomijas pakāpi, kādu Eiropa vēlas saglabāt būtiskāko tehnoloģiju jomās;
- lai saglabātu nozares konkurētspēju, kas spēj par pieņemamām cenām ražot nepieciešamās iespējas, ir būtiski stiprināt iekšējo tirgu aizsardzības un drošības jomā, un radīt apstākļus, kas ļautu Eiropas uzņēmumiem brīvi darboties visās dalībvalstīs;
- saskaroties ar nopietniem budžeta ierobežojumiem, ir īpaši svarīgi sadalīt un tērēt finanšu resursus efektīvi. Tas nozīmē, ka papildus ir jāsamazina ekspluatācijas izmaksas, jāapvieno pieprasījums un jāsaskaņo militārās prasības;
- lai parādītu reālu pievienoto vērtību ES regulējumam, ir nepieciešams noteikt galveno aizsardzības spēju kopīgu projektu jomā, kur ES politikas pilnībā varētu tikt mobilizētas.

9.3. Nākamie soļi

Pamatojoties uz sarunām ar valstu un valdību vadītājiem, Komisija izstrādās detalizētu plānu ar konkrētiem pasākumiem un grafikiem šajā paziņojumā minētajām jomām.

Lai sagatavotu un īstenotu šo plānu, Komisija izveidos īpašu konsultāciju mehānismu saziņai ar valsts iestādēm. Mehānismi var būt dažādi, atkarībā no apspriežamās politikas jomas. EAA un Ārējās darbības dienests būs saistīts ar šo konsultāciju mehānismu.